

Lucemburkové

1310 počátek, nastupuje **Jan Lucemburský**

- **Karel IV., Václav IV.**

1437 konec za **Zmíkunda Lucemburského**

Jindřich VII. Lucemburský

- otec Jana Lucemburského
- zvolen: nastupuje do čela SŘŘ po smrti syna Rudolfa Habsburského, Albrechta
- podporovatel **Petr z Aspeltu**, hlasoval pro něj i při volbě, později jeden z poradců
- tehdejší český vládce: **Jindřich Korutanský**, který má slabou vládu, období nestability → česká šlechta se vydala za Jindřichem Lucemburským, aby v Česku vládl jeho syn po sňatku s **Eliškou Přemyslovnou**

Jan Lucemburský

1310 DOBYTÍ PRAHY, vyhnání Jindřicha z Korutan

- skvělý válečník, diplomat, *král cizinec*
- **Jindřich z Lipé**, vůdce české šlechty, žena **Eliška Rejčka**, žili v Brně

1310 šlechta si vynutila ústupky → *Inaugurační diplom*: šlechta nemusí podnikat zahraniční výboje, nemusí platit daně, do významných úřadů nebudou jmenováni cizinci, není plněno

1318 hrozba občanské války → VTRHNUL DO BRNA

1318 vmísí se do toho císař SŘŘ **Ludvík Bavorský**, který zprostředkuje domluvu mezi šlechtou a králem: *Úmluvy domažlické*, král rezignuje na správu Čech, zaměřuje se jen na říšskou politiku

(1319) krize v manželství, sebral jí děti a byla vykázána na Mělník, následník trůnu Václav do Francie, tam právě vládne **Karel IV.**, což je jeho strýc

- územní zisky: Chebsko, Horní Lužice (J od Lužice), část Slezska, Lucca (S Itálie)
- současník **Kazimír III. Veliký**, společná dohoda: Kazimír se vzdal části území a Jan si na oplátku nenárokoval polskou korunu
- *dukáty*, mincovna přesunuta do Prahy

1333 Jan při biřmování přijímá jméno Karel

1334 kralevic Karel markrabětem moravským

1337 Karel spoluvladařem

- úpoloženy základy Staroměstské radnice
- stavba katedrály Sv. Víta: Matyáš z Arrasu, Petr Parléř
- vzal si další ženušku **Beatrix Bourbonskou**

(1340) uvědomuje si že je starý a slepý, sepíše *Janovu závěť*: Karel dědí Čechy, Lužici a Slezsko, jeho bratr **Jan Jindřich** je markrabě moravský a **Václav Český** (dítě s Beatrix) získává Lucembursko

(1341) Karel je *rex junior* = mladší král, počítá se s ním jako s budoucím králem

(1344) společná výprava s Karlem za avignonským papežem **Klementem VI.**, původním jménem Pierre Roger, což byl Karlův bývalý vychovatel ve Francii a díky jejich nadstandardním vztahům je Pražské biskupství povýšeno na arcibiskupství, první arcibiskup **Arnošt z Pardubic**; též zřízeno nové biskupství v Litomyšli → vymanění české církve z nadřízenosti Mohučského arcibiskupství

- 1346 v SŘŘ vládne Ludvík Bavor, který má špatné vztahy s Klimentem a kritizuje papeže, takže avignonský papež iniciuje zvolení protikandidáta: 5 hlasů pro něj → Karel **král římský**
- (26.8.) 1346 BITVA U KRESČAKU, Jan Lucemburský zahynul → Karel králem českým, první manželka Blanka z Valois, nechal vytvořit Svatováclavskou korunu

Karel IV., otec vlasti (1346 – 1378)

1346 král římský, český

1355 lombardská koruna

1355 manželka **Anna Svídnická**, císař SŘŘ

- Montecarlo = pevnost v Toskánsku
- Praha sídelním městem císaře SŘŘ, Čechy centrem SŘŘ
- kult Sv. Václava: Svatováclavská koruna, Svatováclavská kaple, Sv. Václav na pečeti KU
- Země koruny české: České království a vedlejší země: markrabství moravské, Slezsko, Lužice (Horní i Dolní), Horní Falc, Lucembursko, Braniborsko
- vysocí úředníci: Arnošt z Pardubic, Jan ze Středy, Francesco Petrarca; všeobecně se opírá o šlechtu
- Jan Očko z Vlašimi, to jest arcibiskup

1355 *Maiestas Carolina* = neúspěšný návrh zemského zákoníku, ale pro šlechtu nepřijatelný, údajně shořel

1356 *Zlatá bula* = říšský zákoník, zvýhodnil postavení českého krále mezi kurfiřty, pro český trůn platila ženská posloupnost, při volbě krále nemusela platit absolutní shoda, ale jen větší polovina hlasů, platila až do 1806

- druhé, neoficiální sídlo Karla je Norimberk
- hospodářství: víno, ovocnářství, PIVO, rybníkářství, bohaté stříbrné doly

(1348) Moravské zemské desky = Moravské cúdy (soudy) = dvakrát do roka se konaly zemské soudy a jejich výsledky se píší do těchto desk

- zakladatelská činnost: Karlova univerzita (první univerzita francouzského typu u nás: 4 fakulty – artistická, právnická, lékařská, teologická), Nové město pražské, úprava Pražského hradu, Svatovítská katedrála, kamenný most, Staroměstská mostecká věž, Karlštejn, klášter Emauzy, Hladová zeď (součást městského opevnění), chrám Panny Marie Sněžné, Staroměstská radnice
- manželky: Blanka z Valois, Anna Falcká, Anna Svídnická (syn Václav IV.), Alžběta Pomořanská (synové Zikmund, Jan Zhořelecký a dcera Anna Česká)
- celkem 11 dětí
- umírá na zápal plic

Kultura

- Mistr Theodorik – malíř, autor nástěnných obrazů v kapli Sv. Kříže
- Mistr Třeboňského, Vyšebrodského, Rajhradského oltáře
- *iluminace* = ilustrace knih, např. ve Velislavovi bibli
- socha Sv. Jiří na nádvoří Pražského hradu
- rozvoj školství: univerzita, klášterní, farní, partikulární ve městech
- legendy o sv. Kateřině, o sv. Prokopu

- *postily*, Trojanská kronika, Závišova píseň, *Vita caroli*, Klaretův slovník
- první překlad bible do češtiny

Václav IV.

- (1363) už jako dvouletý korunován Českým králem
- (1376) králem SŘŘ
- (1378) smrt otce, dostává se k moci

Zikmund Lucemburský

- král Uherský, spolu s bratrem Jenm Zhořeleckým drží Braniborsko

Jan Zhořelecký

- Zhořelecko = Horní lužice, s bratrem se dělí o Braniborsko

Jan Jindřich

- bratr Karla IV.
- synové: Jošt, Prokop, Jan Soběslav, markrabata moravská, ale nakonec je to Jošt

Václav IV. (1378 – 1419)

- matka **Anna Svídnická**, narozen v Norimberku, vzdělaný
- král SŘŘ díky titulu jeho otce
- manželky: **Johana Bavorská**, **Žofie Bavorská**, žádné děti
- vládne v době stoleté války

1378–1417 *papežské schizma* = dvojpažeství, papeži v Římě a Avignonu

- 1409 svolal PISÁNSKÝ KONCIL, aby zvolili nového papeže, ale oba dosavadní papežové se odmítají vzdát své funkce → tři papežové
- bojí se vysoké šlechty, opírá se o měšťany a drobnou šlechtu, z nich si vybírá dvořany a rádce, to se nelíbí vysoké šlechtě, která se postupně spojuje do tzv. *panské jednoty*
- arcibiskup pražský: **Jan z Jenštejna** chce, aby církev podléhala jemu a aby byla nezávislá králi, to se nelíbí Václavovi → nepřátelé
- 1393 vygradování konfliktu, václavovi lidé vtrhli do arcibiskupova sídla a unesli **Jana z Pomuku**, podle legendy z Karlova mostu shoden do Vltavy, následně prohlášen za svatého
- Jan z Jenštejna si stěžuje u arcibiskupa, ale ten potřebuje mít nekloněné České země kvůli možné válce, takže mu nevyhoví
- do čela šlechty se postavil **Jošt Lucemburský**
- 1394 ŠLECHTA V ČELE S JOŠTEM LUCEMBURSKÝM ZAJALA VÁCLAVA IV., protože byli nespokojení s jeho činností, jeho propuštění dojedná Joštův bratr Jan Zhořelecký
- všichni arcibiskupové kritizují Václava IV., protože neřeší papežské schizma →
- 1400 ZBAVEN ŘÍŠSKÉ KORUNY, nahradí ho **Ruprecht III. Falcký**
- nespokojený s jeho politikou je i Zikmund, král uherský →
- 1402 VPÁD ZIKMUNDA DO ČECH, chce na sebe strhnout moc, ale neúspěšně, všichni se za něj postavili

1409 *Pisánský koncil*, kde byl zvolen další papež, ti předchozí nechtějí odstoupit, nový papež opět zvolil Václava říšským králem

1410 **Ruprecht** (král SŘŘ) umírá, noví kandidáti: Zikmund Lucemburský, Jošt Moravský, Václav IV., vítězí Jošt

1411 JOŠT UMÍRÁ za záhadných okolností → ostatní Lucemburkové se dohodli, že si Václav nechá titul, ale fakticky vládne Zikmund

1417 KONEC TROJPAPEŽSTVÍ díky KONCILU V KOSTNICI, který svolal Zikmund, dále řešeny otázky nápravy církve: měl se prot nim vymezit, **Mistr Jan Hus** se snažil vysvětlit své učení, avšak 1415 UPÁLEN, přijel ho obhajovat kamarád **Jeroným Pražský**, 1416 UPÁLEN

→ polarizace společnosti, kritika Václava IV. a Zikmunda

– *Stížný list české šlechty* – šlechta si stěžuje na šlechtu a Kostnický koncil

30.7.1419 vyvrcholení: PRVNÍ PRAŽSKÁ DEFENESTRACE, smrt několika konšelů

16.8.1419 UMÍRÁ Václav IV. (mrtvice nebo epilepsie)

Zikmund Lucemburský #2

→ problém nástupnictví: **Zikmund Lucemburský**, král uherský a SŘŘ (Češi ho nechtějí) → využil křížových výprav (celkem 5)

1420 první: mezi boji se nechal korunovat na českého krále, nikdo ho neuznává

1421 ČÁSLAVSKÝ SNĚM ZIKMUNDA SESADIL, on si ale za titulem stojí

1431 druhá: HUSITÉ OPĚT VÍTĚZÍ → svolán KONCIL V BAZILEJI, kde se řeší, jak se jich zbavit, husité je však sami zbví trápení

1434 BITVA U LIPAN radikální vs. umírnění, vyhrávají umírnění → otevření cesty k vyjednávání s katolíky, papežem, uzavřena *Bazilejská kompaktata* – Češi mohou přijímat pod obojí

→ 1436 Zikmund českým králem

1437 Zikmund ve Znojmě umírá

1433 císař SŘŘ – nejvýznamnější sourozenec Václava IV.

Problém nástupnictví

– po Zikmundově smrti opět problém – Václav IV. nemá potomky, Zikmund pouze dceru **Alžbětu Lucemburskou**, hledají ženicha: **Albrecht Habsburský**, snatek

1437 Albrecht českým králem, ale o dva roky později umírá na úpalnici

– Alžběta je těhotná – syn **Ladislav Pohrobek**, vládne 1453 – 1457, ponechává si **Jiřího z Kunštátu** a z **Poděbrad** jako zemského správce

– dříve, než se stihne oženit, zemře → králem **Jiří z Poděbrad**